

Snoplě 44-45.

Cena 50 kr.

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

Slovanska knjižnica.

Urejuje in izdaja And. Gabršček.

POEZIJE.

ZLOŽIL

JOSIP PAGLIARUZZI

(KRILAN).

II.

V GORICI.

Tisk. in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

V Gorici, 15.

decembra 1895.

Izbrani spisi Krilanovi († Josip Pagliaruzzi)

izidejo v treh dvojnatih snopičih «Slovenske knjižnice». Ves Krilan bo stal naše naročnike torej le 90 kr. s poštnino vred; tržna cena pa je določena na 50 kr. za vsako knjigo, torej za vse tri gld. 1.50. — Dijaki, ki niso naročniki «Slov. knjižnice», jih dobé po 40 kr., ako naročé skupno najmanj 10 iztisov vsake knjige in pošljejo denar naprej. — Ta knjiga obsega drugi del pesmij; prvi del pride pozneje na vrsto; v tretji knjigi bodo spisi v nevezani besedi, med temi jedna novela. — Prinese pa tudi sliko pesnikovo in životopis, kateri je spisal njegov svak visokor. g. Anton vitez Klodič-Sabladoski, c. kr. deželni šolski nadzornik na Primorskem. —

Pesmi smo tiskali kolikor mogoče takó, kakor je bil tiskan prvi del pesmij l. 1887.

Naročnikom.

Z današnjim snopičem završujemo l. 1895. — Vsakdo vidi že zdaj, kolike važnosti je naše podjetje za slovensko leposlovno književnost, kajti naša knjižnica vsaj nekoliko pokriva ono praznoto, ki gospoduje pri nas na tem polju. — Ali leto 1895. končujemo z deficitom 950 gld., kar nikakor ni spodbudilo za podjetnika. Ako bi pa bili vsi naročniki izpolnili svojo dolžnost, bi deficita ne bilo. — Ker moramo vendar enkrat narediti red v upravnistvu, naznanjamo dolžnikom, da poterjamo še ta mesec vse zastanke in naročnino do vštetega 50. snopiča s **poštnimi nalogi**. Naročniki ne bodo imeli nikakih stroškov; le 5 kr. za znamko izročé pismo pošlji z naročnino vred, a oni dobé pobotnico. To je najlepši in najkrajši način plačevanja. Toliko na znanje. — Veselo novo leto! —

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

Jože Rokmanj

Snopič 44-45. — V Gorici, 15. decembra 1895. — Cena 50 kr.

Cena naročnikom celoletno

1 gld. 80 kr.,

ali snopičem za naročnike 15 kr., nenaročnike 18 kr.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“

Slovanská knihovna. — Славянская Библиотека.

Urejuje in izdaja

ANDREJ GABRŠČEK.

Izhaja vsaki 15. dan v mesecu v snopičih
obsežnih 5 do 7 pol.

V G O R I C I.

Tisk in rač. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1895.

im = 03000271

POEZIJE

ZLOŽIL

JOSIP PAGLIARUZZI

— KRILAN. —

II.

V GORICI.

IZDAL ANTON KLUDIČ - SABLADOSKI

dne 15. decembra 1895.

Založila «Goriška tiskarna» A. Gabršček.

KAZALO.

	Stran
Na domu	5
Naprej	8
Najljubša želja	10
Zaljubljeno morje	13
Trije vozniki	18
Samo en cvet	21
Vranec	25
X Najhujša bol	29
X V samostanu	31
Novinci	34
Solnce in zemlja	37
Mladi Janko	41
Bo kočico zidal	46
X Stara mati	48
● Lovčeva nevesta	53

	Stran
* Trije grobovi	59
Kupci	61
v Nov grob	67
Bolnemu prijatelju	69
Mlado dekle	71
Polje in duša	74
Mladi sokol	76
Mrtvim	79
Samodive - Samovile	81
● Smrt carja Samuela	99
● Rada	103
Fran Josip na Slovenskem 1883.	108
Sveti Ciril in Metod	121
Mladi hrast	148

Fosip Pagliaruzzi - Milan.

Poezije.

Na domu

Jaz vedno le na-te sem mislil,
Predragi, premili moj dom!
Nikoli te nisem pozabil
In tudi nikdár te ne bom.

In bela ko smrt pokosí me
Sè svojo morilno kosó,
Ljubezen do tebe ponese
S seboj pod tihotno zemljó.

Srce mi je zmirom želelo
Sem gor le v predragi mi kraj;
Saj v svetu popačenem ono
Strupên pač le našlo je slaj.

Resnica še tukaj kraljuje,
Nedolžnost se tu še pozna;
Poštenost pa vsakemu tukaj
Nad vse je zaklade svetá.

Pozdravljam, vrhovi, vas, znani,
Pozdravljam vas, mile goré!
Zdaj zopet med vami počije
Pretrudno se moje srce.

Pozdravljam te, cerkvica bela,
Ki mirno na griču stojiš;
Saj znadem, da dom mi varuješ,
Da blagor mu vedno deliš.

Pozdravljam, vasica, te, zala,
Najljubša si vedno mi ti;
Ko tebe zagledam, se novo
Veselje mi v srečo vzbudi.

Vzbudijo spomini se lepi
Prelepih mladostnih mi dni;
Med njimi srce se raduje,
Med njimi se spet pomladi.

N a p r e j

Naprej, naprej le hrabra vojna hiti,
Pomagaj bratu, ki v nesreči stoka,
Ki pet stoletij že v temoti joka,
Ne more se iz sužnih spon izviti.

Naprej! naprej! nikar se ne muditi,
Naj top grmi, morilna puška poka,
Naj silni meč vihti mogočna roka,
Da bo se v krvi valjal vrag pobiti.

Zadosti časa sužne spone nosil,
V nesrečni stokal je Slovan temoti
In s potom sužno svojo zemljo rósil.

Zdaj vstal v ogromni, silni je celoti,
Zastonj je mirno svet pravice prosil,
Zdaj z mečem išče si pravice poti.

Najljubša želja

Na vrtu pod staro hruško
Sedijo mladenke tri,
Pa lepih mladenek jedna
Družicama govori:

«Oj dragi družici moji,
Povejte zvestó vidvé,
Kaj neki bi zdaj od vsega
Imeli najrajši vé».

Pa reče mladenka prva :
«Jaz robec si nov želim,
Oj robec prekrasno pisan,
Da glavo ovijem ž njim».

Pa reče mladenka druga :
«Jaz krilo želim svetló,
Iz svile najmečje tkano,
Spreminjasto prav lepó».

In reče mladenka tretja :
«Jaz prstan bi rada zal,
Iz čistega zláta delan,
In kamenček v njem svetal».

Po vejah na stari hruški
Pa ptiček mi živ skaklja,
Poslušá dekleta mlade,
Dé drobni jim ptiček ta :

«Oj čujte me déčle mlade,
Oj čujte me, dečle tri,
Kar ste govorile zdaj-le,
Gotovo resneča ni.

Oj ljubši ko robec, krilo,
Oj ljubši ko prstan zlat,
In ljubši ko vse na svetu —
Zdaj vsaki bi mož bil mlad».

Spogledajo se mladenke,
Lehkó zardé vse tri...
Kakó, ko bi res le bilo,
Kar drobni vam ptič veli?

Zaljubljeno morje

Na mórje si legel je mrak temán,
Kipì in buči vsa vodena raván,
Na morski obali plašnó in solznó
Stoji in ihti dekletee mladó.

«Morjé, morjé, ti mogočno morjé,
Umiri razljučene svoje vodé,
Oh pusti, oh pusti ga sem na kraj,
Oh pusti, oh pusti ga k meni nazaj!»

A divje se peni morjé in kipi,
Zamolκλο dekletu na bregu buči:
«Oj molči, oj molči, otročja ti stvar —
Naj moj, naj moj bo mladi mornar!

Jaz mnogo na dnu zakladov imam,
Kar hočeš, jaz rado za njega ti dam!»
In školjke lepé ino svétle ko sneg
Iz pene pred deklico vrže na breg.

«Le hrani, le hrani ti školjke, morjé,
Čemú naj mi bodo te školjke svetlé —
Jaz njega, jaz njega le, morje, želim,
Oh pusti, oh pusti ga, da ga dobim!»

A divje se peni morjé in kipi,
Zamolκλο dekletu na breg buči:
«Oj molči, oj molči, otročja ti stvar —
Naj moj, naj moj bo mladi mornar!

Jaz mnogo na dnu zakladov imam,
Kar hočeš, jaz rado za njega ti dam»».
In ribo čarovnico, ribo zlató,
Iz pene pred deklico vrže mladó.

«Imej le čarovnico, morje, imej,
Hraní jo in čuvaj skopó še posléj —
Mornarja, mornarja mi pusti na prod,
Ki v srci ga nosim vselój in povsod!»

A divje se peni morjé in kipi,
Zamolκλο dekletu na breg buči:
«Oj molči, oj molči, otročja ti stvar —
Naj moj, naj moj bo mladi mornar!»

Glej, jaz na dnu zakladov imam,
Jaz vse, jaz vse za njega ti dam»».
In kar le pokriva mu biserov val,
Vse vrže dekletu zdaj vrhu obal.

Kakó to blestí, kako to žari,
Ubogi mladenki pobira oči...
Omamil dekletce blesteči je čar —
Oj mladi mornar, oj mladi mornar!

Pod bregom pa polje se morje strastnó,
In čaka željnó in čaka težkó...
A dekle vzbudi iz omame se že
In pahne darí zapeljive v morjé.

«Ne maram jaz tvojega, morje, čarú,
Naj dalje še skrit ti počiva na dnu —
Jaz rajša ko vse to mornarja imam,
Za nič ti ga, morje, za nič ga ne dam!»

In morje kipi, kipi in ječi,
Z usmíljenjem strast se v morji bori —
«Oj dobro morjé, oj mogočno morjé,
Oh pusti, oh pusti ga sèm na srce!»

Na sredi morjá, glej, vzdiguje se val,
Na valu pa ziblje čolniček se mal.
Črez morje pripluje val s čolnom na kraj,
Prinese dekletu ljubljénca nazaj.

Trije vozniki

Oj vije se cesta bela
Črez lepo ravnó poljé
Po cesti gre stara mati,
Z 'njo vnukinja mlada gre.

Veselo dekle koraka,
Onó je mladó, lehkó,
A mati, a mati stara,
Pa stopa takó težkó.

Po cesti gredó vozniki,
Vozniki mladí trije,
Dotečejo staro mater,
Pri starki pa vnuko nje.

In prvega zdaj voznika
Zaproši dekle mladó:
Bi péljal ti staro mater?
Oh hodi tako težkó.

Rad péljal bi staro mater,
A glej, pretežák je voz,
In komaj konjiči, komaj
So težkemu vozu kos.

In drugega spet voznika
Zaproši dekle lepó:
Bi péljal ti staro mater?
Oh hodi tako težkó.

Rad péljal bi staro mater,
Prelepo dekletce ti,
A glej le, na celem vozu
Najmanjega kota ni.

In tretjega spet voznika
Zaproši dekcle lepó:
Bi péljal ti staro mater?
Oh hodi tako težkó.

Zakáj ne bi péljal starke,
Ko prosiš me ti, dekcle;
Saj meni voza ni treba,
Jaz lahke imam nogé.

Pa sedi na voz mi, sedi,
Prisrčno dekcle, še ti,
Oj vozi se, vozi z mano,
Oj vozi do konca dni!

Samo en cvet

Tam doli, tam doli na konci vasi
Sred drevja zelenega koča stoji.

Za kočico malo je vrt ograjen,
S cveticami lepimi vrt zasajen.

Po vrtilču šeče se mlado dekle,
Dekle oj nedolžno, oj lepo dekle.

Gojeva, presaja cvetice krasné,
Priliva ljubljénkam vodice hladné.

Črez cvetno polje se pa vije steza
Ter vrtič objema ko šopek leza.

Po stezi pripoje mladenič lehák,
Pri vrtiču lepem ustavi korak.

Črez vrtno ograjo obrne oči,
Črez vrtno ograjo tako govori:

«Oj čuješ, oj čuješ dekle ti mladó,
Cvetico bi dalo mi, jedno samó?»

Za svitli klobuček vesel jo pripnem,
In Tebi v spomin jo bom nosil na njem».

Po celem obrazu dekle zardi
In v zemljo pobesi nedolžne oči.

Zakaj bi mu neki ne dala cvetú,
Saj toliko raste na vrtu jih tu.

En cvet, en cvet, to je malo zelo,
En cvet, pač škoda nobena ni to.

Deklè sredi cvetek prelepih stoji,
Po cvetkah prelepih obrača oči.

Zakaj bi mu neki ne dala cvetú,
Saj toliko raste na vrtu jih tu.

Pripogne se deklica brhka, krasná,
Najlepšo cvetico iz vrta mu da.

Vesel za klobuček je cvetko pripel,
Lepó se zahvalil, naprej je odpel.

Za vrtno ograjo sloneva dekle,
Še dolgo za brhkim mladeničem zre.

En cvet, en cvet, to je malo zelo,
En cvet — pač škoda nobena ni to!

V r a n e c

Ko v planu bliščálo je jutro rosnó,
Klečalo ob vodi dekle je mladó,

Klečalo je v travi kraj bistre vodé
In pralo v vodici je rute nové.

Pa sèmkaj črez polje lehán ko ptič,
Pridirja k vodici mi čil konjič.

Spleténa lepó mu je griva svetlá,
Med grivo na čelu pa rože ima.

Začudi konjiču dekle se mladó,
Pa vpraša dekle mi konjiča lepo:

Kakó si gizdav ti, moj vranec vran,
Nikoli še nisi takó bil krasán.

Kaj hoče, kaj hoče to, vranec moj —
Kaj dela zdaj mladi gospodič tvoj?

«Moj mladi gospod se napravlja doma,
Da bova mej vsemi najlepša midvá.

Oj danes obema je dan čestit,
Moj mladi gospod gre z mano snubít».

Povej mi, povej mi oj vranec moj,
Katero bo snubil gospodič tvoj.

Oj tebe, oj tebe, dekle ti lepó,
Za tabo mu gine srce mladó.

Če res je, kar praviš mi vranec ti,
Jaz stregla ti bodem vse žive dni.

Sezidati hočem ti hram svetál
Brez dela pri polnih boš jaslih stal.

Najbolje pšenice sipála ti bom,
Z vodico te hladno napájala bom.

Če res je, kar praviš mi vranec ti,
Jaz stregla ti bodem vse žive dni.

In vzela je rute iz bistrjih valóv,
Hitela je brhko črez polje domóv.

«Pripelji, pripelji ga dobro nebó,
Oh jaz ga ljubim takó srěno».

Najhujša bol

Živelo dekle je mlado,
Živelo vesele dni,
Imelo je vsega obilo,
Kar mlado srce želi.

Imelo očeta in mater,
Imelo je sestro ljubó,
In zraven ljubimca imelo,
Ljubilo ga z dušo vso.

Umrje jej sestra ljuba,
Močnó jo sree boli,
Za svojo sestrico ljubo,
Jokalo je mes'ce tri.

Umrje jej oče stari,
Še huja je njena bol,
Za svojim očetom starim
Jokalo je leta pol.

Umrje jej mati mila,
Oj bore dekle mladó,
Za materjo svojo milo
Jokalo je leto celó.

Umrje mladenič dragi,
Ki sreča zdaj bil jej vsà,
Za svojim ljubimcem dragim,
Pod zemljo je reva šlà.

V samostanu

Zamolκλο v stolpu zvon zvoní,
Na grobji je temà ljudi — tema ljudi.

Mrliča v zemljo devajo,
In žalóstno prepevajo — prepevajo.

V zvoniku je utihnil zvon,
Pod zemljo zdaj počiva on — počiva on.

A zgodaj v jutro drugi dan,
Dekle priſhti v samostan — oj v samostan.

Vzemite v pribežišče to,
Vzemite me v svetišče to — v svetišče to.

Sestré vzprijele so dekle,
In za-njo so molile vse — molile vse.

Dekle jih poslušalo ni,
Kaj so molile, znalo ni — oj znalo ni.

Od svetle zore v noč temná,
Molilo je dekle samó — oj to samó:

«Oh reši me teh bolečin,
Oj združi ž njim me božji sin — oj božji sin».

In celo noč bedelo je,
In celo noč ihtelo je — ihtelo je:

«Oh reši me teh bolečin,
Oj združi ž njim me božji sin — oj božji sin».

Usmili se sestram dekle,
In za-njo so molile vse — molile vse:

«Oh reši revo bolečin,
Oj združi ž njim jo božji sin — oj božji sin».

In božji sin je čul prošnjó,
V svetó nebo poklical jo — poklical jo,

Da gori spet se združita,
Ljubeč se njemu služita — da služita.

Novinci

Izbrani smo junaki mi,
Najbolja vaška kri,
Pogumni smo vojaki mi,
Nikjer enakih ni!

Iz rojstne vasi v beli svet
Korakamo srčnó,
Deklet za nami vzdihá cvet
In plaka vmes hudó.

Naj plakajo, naj plakajo,
Saj vredni smo solzá ;
Pač dolgo lahko čakajo,
Da takih Bog jim da.

Izbrani smo junaki mi,
Najbolja vašká kri ;
Pogumni smo vojaki mi,
Nikjer enakih ni !

Črez breg in dol naprej, naprej
Hitimo mi lehkó ;
Veseli brez skrbi vseláj
Prepevamo glasno.

In če otožnost sili kdaj
Že v mlado nam srcé,
Zavriščemo srčno tedaj,
In proč je vse gorjé.

Izbrani smo junaki mi,
Najbolja vaška kri;
Pogumni smo vojaki mi,
Nikjer enakih ni!

Solnce in zemlja

Ko višnji Bog je svetlo solnce stvoril,
Takó je solncu svetlemu govoril:

«Med vsemi lučimi, kar jih na nebi,
Najlepši sij podaril jaz sem tebi.

Ti svetu boš vesoljnemu svetílo,
Nebesnim ti telesom luč delilo.

Vsem zvezdam stalna mesta sem odločil,
Ničesar tebi nisem jaz naročil;

Ti prosto voli si po zraku cesto
In prosto voli si počitka mesto».

Zahvali solnce višnjemu se Bogu,
Na pot jo krene po nebesnem krogu,

Pošilja svoje presvetlé trakove
Po neizmernosti na vse svetove.

Takó hodilo solnce polno krasa
Po svetu brez odmora dolgo časa.

Naposled pride i do zvezde male,
Do zvezde male, zemlje naše zale.

Veselo zemlja solnčecu se smeje,
Veselo se v njegovem žaru greje.

Od čuda tu postane solnce jasno
In gleda zvezdo malo, zemljo krasno.

Od vseh strani sè žarki jo obseva,
Povsodi nov se kras mu razodeva.

Pozabi solnce svétovne prostore,
Od zemlje se ločiti več ne more.

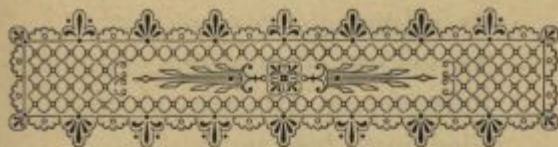
In strastno, z neizmerno svojo silo
Zaljubi solnce v zemljo se premilo.

In kaže ljubi svojo vso krasoto,
Pošilja zemlji svojo vso gorkoto.

Okrog zemljé pohaja v zračnem sveti,
Ne more ljube svoje se nazreti.

In ko je obsijálo to stran zemlje,
Strastnó sè žarki drugo spet objemlje.

Mladi Janko

Hišo zida mladi Janko,
Novo hišo zunaj sela,
In za hišo vrt napravlja
In za vrtom njivo plodno.
A ko pride mali šmaren,
Glej, stoji že hiša nova,
In za hišo vrtič mali,
In za vrtom njiva plodna.

Pa prismejejo po cesti
Tri dekleta se popoldne,
Postojé pred hišo novo,
Gledajo to hišo novo
In za hišo vrtič mali
In za vrtom njivo plodno.

Pa mi reče prvo dékle:
Slabo Janko je pogódil,
Slabo hišo je sezidal,
Nizko hišo je sezidal,
Malo oken je napravil,
Huda téma bode v hiši
I po noči i po dnevi.
Hudo bode gospodinji,
Ki bo notri stanovala.

Pa mi reče drugo dékle:
Slabo hišo je sezidal,

Slabo Janko vrt je zgradil
In za vrtom ono njivo.
Tla so tamkaj prepeščena,
Nič ne bode tamkaj rastlo,
Težko bode gospodinji,
Ki bo todi se trudila.

Pa mi reče tretje dékle:
Ne zmerjajte, dragi moji,
Ne zmerjajte meni Janka;
Dobro Janko je pogodil,
Dobro hišo je sezidal,
Dobro vrt za hišo zgradil
In za vrtom njivo plodno.
Dobro bode gospodinji,
Ki bo tukaj stanovala,
Ki bo todi se trudila,
Dobro bo jej, srečna bode.
Lepo hišo bo imela

In za hišo vrtič majhen
In za vrtom njivo plodno,
A, kar več je, nego drugo,
Janka, mladega soproga,
Ki najlepši in najboljši
Cele fare je mladenič;
Dobro bo jej, srečna bode.

Janko v hiši je poslušal,
Kaj dekleta govorila.
Plane Janko ven iz hiše,
Skoči k deklicam rdečim,
Pa mi prime tretje dékle,
Prime jo za belo roko,
Pa jej reče Janko mladi:
Hvala tebi, dékle lepo,
Da si mene pohvalilo,
Z mano to domovje moje.
Ali bi hotela biti

Gospodinja v tem domovji?
Glej, prav za-te sem je zidal,
Za-te vse lepó pripravil.
Prosil sem Bogá mej delom,
Da bi delo ti dopalo,
In pa delavec vrh dela,
Da bi ti se ne branila
Priti semkaj v to domovje
In živetí tukaj z mano.
Pridi, pridi, dékle ljubo,
Dékle ljubo, srce moje!

Bo kočico zidal

Po gozdu na gori
Sekire zvené,
Da čvrsto glasi se
Sè strme goré.

A mojega Janka
Sekira težkà
Med drugimi vsemi
Se dobro pozna.

Med vsemi je Janko
Najbolji drvar,
Med vsemi je Jankov
Najtežji udár.

Po gori podira
Mecesne trdé,
Bo kočico zidal
Za sé in za mé.

Stara mati

Pala je temà na Ukrajíno,
V grobni mir zavila vso ravnino;
Grobni mir objel je kočo belo,
Spanec v koči mater osamelo.

Težek sèn mi sanja mati siva:
O Ivánu, sinu svojem, sniva,
Ki je šel iz ljube domačije,
Da za belega se carja bije.

Vidi mati svojega otroka :
V prsih rana mu zijá globoka,
A iz rane kri rdeča teče —
Tiho Ivan materi šepeče :

«Daleč, kjer stojé goré Balkána,
V grob so déli vašega Ivána —
Težko, težko mi po vas je, mati,
Da ne morem v tihem grobu spati».

Predno v jutru zlati zor napoči,
Prebudi iz snà se mati v koči ;
Stoka starka v silni bolečini,
Joka po Ivanu, svojem sini.

Siva mati kočico ostavi,
Daleč se od nje na pot napravi ;
Ide po neznanem, širnem sveti —
Enkrat mora še Ivana zreti !

Daleč, daleč turška je dežela,
Siva mati stara že in vela;
Trudno leze čez raván peščeno,
Noge težke, težje srce njeno.

Mes'ce tri mi starka je hodila,
Vroče potoma Boga molíla;
A po mes'cih treh prišla v Turčijo,
Kjer junaki ruski v grobih spijo.

Grob pri grobu se na polji vzdiga,
Križ pri križu se nad grobi dviga —
«Oh pokaži, Bog, mi v tej-le sili,
Kje počiva Ivan moj premili!»

H grobu se za grobom starka klanja,
Kliče dete svoje brez nehanja:
«Ivan, Ivan, ti moj ótrok zlati,
Odgovori, jaz sem, tvoja mati!»

Tiho po grobéh junaki spijo,
Jadni majki ne odgovorijo —
Starka smrtno zapusti planjavo,
Dalje v turško zemljo gre krvavo.

Pa z bojišča hodi na bojišče,
Po grobovih tam otroka išče
In, kjer koli grob neznan sameva,
Svojega Ivana kliče reva :

«Ivan, Ivan, ti moj otrok zlati!
Odgovori, jaz sem, tvoja mati!»
Brez števila grobov obhodila,
A nobena prava ni gomila.

Sredi gore, nizek in samoten,
Skriva se pod hrastom grob tihoten;
Trudna pod drevo na grob poklekne,
V tihi grob bolestno starka jekne :

«Ivan, Ivan, ti moj otrok zlati,
Odgovori, jaz sem, tvoja mati!»
Glavo skloni, sapo na-se vleče —
Čuj, iz groba votel glas šepeče:

«Težko, težko mi po vas je, mati,
Da ne morem v tihem grobu spati!»
Vikne starka, da se v hrib razlega,
Da po dolu glas odmeva z brega.

Grebe mati zemljo raz gomilo,
Koplje jamo v grob sè zadnjo silo —
Ko je v tretje luna posijala,
Do sinú je mati izkopala.

Dolgo, dolgo mu v obličje gleda,
Pa poljubi ga na ustna bleđa,
Gorko ga poljubi ter omahne —
Zraven sina dušo mi izdahne.

Lovčeva nevesta

Po gorah jaden klic doni,
S pečin v pečine se glasi.

Dekle po gorah stiče mi,
Po gorah lovca kliče mi.

Pred tremi dnevi šel v goré,
Ni vrnil se do tega dne.

Dekle prevzel nemir neznan,
Dekle prevzel je strah grozán.

Pustilo kočó belo je,
Na gore prihitelo je.

In stiče po pečinah zdaj
In kliče po saminah, zdaj.

In išče loveca čilega,
Oh loveca njej premilega.

Na strmi gori sredi skal
Šumlja sladkó potočič mal.

Potòk med skalami zazre,
Popraša mi potok dekle :

«Oj reci mi ti, glasni vir,
Oj reci mi ti, jasni vir,

Si videl lovca mladega,
Ki zró oči te rade ga?»

Sè skale potok zašumlja
Dekletu da odgovor ta :

«Bil včeraj tu je lovec tvoj,
Z menoj krepil život je svoj,

V goré je više šel ta čas,
In nisem več ga videl jaz».

In dalje gre dekle mladó,
In stiče, kliče krog plašnó,

Za trud in bol ne briga se,
Le više, više dviga se.

Med skalami drevo stoji,
Dekle k drevesu prihiti:

«Drevo, drevo, ti znalo boš,
Odgovor ti mi dalo boš.

Povej, kam lovec mladi moj,
Na lov korak je krenil svoj».

S peresi zašumi drevo,
Odgovori dekletu to:

«Bil včeraj mož je mladi tu,
Počl je v mojem hladi tu.

Potem v goré je šel naprej,
A ni se vrnil več doslej».

Dekletu stisne se srce,
Dekletu se šibé nogé.

A dalje gre dekle mladó
In stiče, kliče krog plašnó.

A ko pečinsk prepleza sklad,
Zijá pod njim brezdanj prepad,

Iz brezdna temnega globin
Pa vije orel se planin,

Krvava glava do vratú,
Krvavi nogi do členú.

«Ti, orel, meriš vso zemljó,
Ti, orel, vidiš vso goró;

Povej, povej mi, orel, ti,
Kje mladi lovec zdaj stoji !»

«V prepadu ón leži na tléh,
Prav zdaj pri njem sem bil v gostéh».

Dekle ledén pretrese mraz,
Zastaja mu srce ta čas.

Na rob dekle pristopi mí,
Pogleda v dno prepada mí.

V prepadu, ves s krvjo oblit
Leži njen lovec, strt, pobit — —

En vik samó, en jek samó,
V dno zgrudi se dekle — mrtvó!

Trije grobovi

Razteza bojno se poljé,
Na polji grobi so trijé.

V grobeh junaki spé srčnî,
Na grobih čudne so reči.

Leži na prvem venec mal,
Iz poljskih cvetek venec zal.

Leži na drugem kita las,
Iz mehkih, črnih zvita las.

Na tretjem pa dekle mladó
Leži bledó, leži mrtvó....

Na grob, kjer brat je pokopán,
Ložila venec je cvetán.

Kjer oče legel jej v zemljó,
Tja dela kito je svetló.

A tam, kjer spi predragi nje,
Tam počilo jej je srce.

K u p c i

V nedeljo sveto popoldán,
Ko blagoslov je bil končán,
Prišli so v hram trije možjé,
Trije možje, kupcí trije.

Bilá sta v letih prva dva,
Nagúbanih že lic oba,
A mlad in lep bil tretji je,
Ko jutro v mladoletji je.

«Bog dober, mati, daj večer,
Bog hrani mlado vašo hčer,
Nad hišo, poljem naj njegov
Vseléj počiva blagoslòv».

Lepó mi vzprejmeta gosté
In vdova in pa hčerka nje,
Za mizico mi sedejo,
V razgovor se zapredejo.

In ko so rekli to in to,
De prvi kupec mi takó:
«Oj mati, prošnjo jaz imam,
Da uslišite jo, prej že znam.

Kar polja naša ima vas,
Najlepše vaše šlo je v klas,
Kar žita v kraju našem je,
Najlepše v skednju vašem je.

Jaz želel bi pšenice te,
Da v svoje sejem je poljé,
Bi hteli, hišna mati, vi,
En mernik, dva prodati mi?»

A mati reče mu takó:
«Priatelj, čudno res je to,
Da hočeš žita mojega,
Ki lepše ni od tvojega.

Pa ker imeti je želiš,
En mernik lahko je dobiš».
Besedo moško dajo si
In dalje spet kramljajo vsi.

In ko so rekli to in to,
De drugi kupec mi takó:
«Kaj, hišna mati, pravim vam,
I jaz ponudbo stavim vam.

Teletce ímate mladó,
Veliko, rejeno lepó,
Močnó, debelega vratú,
In mlečnega zelo rodú.

Sè staro zreva jo radá,
Kupila tele bi midvá,
Rad dam vam za-nje zlatov pet,
Na vrh še dvajsetíc deset».

A mati reče mu takó :
«Priatelj, čudno res je to,
Da hočeš tele moje ti,
Ko imaš lepo svoje ti.

Pa ker z ženó želita je,
Lehkó vidvá dobita je».
Besedo moško dajo si
In dalje spet kramljajo vsi.

In pravili so to in to,
Da v sobi mračno je biló.
Tedaj najmlajši kupec vstal,
Proseč je materi dejal:

«Tovariša mi mila ta,
Kar htela sta, dobila sta;
Pa mene še slušajte vi,
Kar prosim, mati, dajte vi!

Kar deklie ima gorski svet,
Deklet vseh vaša hči je cvet;
Izpolnite mi prošnjo to,
Oj dajte hčerko mi mladó!»

Pri materi sedela je,
Do las hči zardela je;
Pogleda mati hčer v obraz,
Mladeniču veli tačas:

«Prijetelj moj, jaz res ne vem,
Odgovor kak ti dati smem ;
Pa stopi k hčerki sam sedaj
In prašaj jo, kakó in kaj».

Prijel jo za desnico je,
Objel črez pas devico je,
V obraz jej kri je planila,
A hčerka ni mu branila.

Drugova se zasmejeta,
Smejé se vdovi dejeta :
«Kaj praviva vam, mati, vi !
Drugače zdaj stojé reči.

Ko človek v hiši par ima,
Nikdár dovolj mu ni blaga,
Besedo dava vam nazaj —
A povabíte nas tedaj».

Nov grob

Nov je grob sinoči pozno
Izkopál kopač temán,
Davi pa v to jamo grozno
Nov mrlič je bil dejan.

Vrsta ljudstva je za vrsto
Spremljala ga v zadnji hram;
Stopal sem i jaz za krsto,
A kakó, še sam ne znam.

Noč mi na oči je pala,
V dušo pal mi bol mračán,
Iz temé sta le zijála
Črna vrsta, grob temán.

Kopal zraven one jame
Nov boš grob, kopač, takoj
Kopal bodeš grob tam za-me,
Saj ta bil je oče moj!

Bolnemu prijatelju

Zamišljen pri mizi z menoj si sedèl
In trudno podpiral si glavo ;
Po cvetni dolini pogled ti je šèl
In plaval ti v sinjo daljavo.

Zalila ti solza tedaj je okó,
In tožno govóril si meni :
«Kakó je lepó, oj kakó je krasnó
Na božiji zemlji zeleni!

Krog mene razcveta se vse in žari
In zemske raduje miline ;
Brez cveta pa sahnejo meni moči,
Brez sada v korist domovine».

Privrele tedaj so v oko mi solzé,
Beseda je v grlu zastala,
Okoli vratú sem ovil ti roké
In skupaj sva dolgo jokala.

Mlado dekle

Zélen grmič kraj potoka
Veje svoje je pognal,
A pod grmom modrooka
Cvetka vzrastla je iz tal.

Porojena tu v samoti
Sama za-se tu živi;
Skrita se v neznanem koti
Žizni srečne veseli.

Ali v noči sila vodna
Črez bregov popnè se jez,
Nizki breg in polja plodna
Vse poplavi črez in črez.

Ko pa v strugi se globoki
Spet zberó vodé z bregú,
Tam pod grmom ob potoki
Več cvetice ni sledú. —

Mila cvetka si nabrežna
Tudi ti, dekle mladó;
V tihi sreči žizen nežna
Teče ti mirnó, gladkó.

Mimo tebe pa valove
Žizni reka v beg drvi;
Divje pljuska ob bregove,
Pljuska in votló buči.

V strahu srce se mi zgane,
Ko na tvojo zrem obal;
Da kedaj na te ne plane
Ven iz struge divji val!

Polje in duša

Oj kjé je tvoj kras,
Pólje zeleno,
Cvetice in klas —
Vse pokošeno!

Tu pusto ležiš
In dolgočasno,
Nazaj si želiš
Krilo prekrasno.

Le čakaj, poljé,
Klas in cvetice
Spet skoro nad te
Vzpnejo glavice.

Ti nisi kot mi,
Raven zelena ;
Saj spet ti vzkipi
Bil zamorjena.

Ko n a m pa kedaj
Cvet se posúši,
Ne vstane nazaj
Níkdar več v duši.

Ko n a m posmodi
Klasje kdaj slana,
Na vek nam leži
Duša požgana.

Mladi sokol

Zvarne je obali
Na morjé široko,
Na morjé globoko
Sokol vzletel mlad.

Bolj in bolj od žali
V drznem letu čila
Nesejo ga krila
Črez morja prepad.

A na jugu plane
Vihra iz pustinje
In na morje sinje
Privrši tuléč.

Črna noč nastane,
Zrak in voda v noči
V razbrzdani moči
Vije se besnéč.

Srčno v vihri ljuti
Sokol se bojuje;
Ali vedno huje
Bije vihre udár.

Pešajo peruti-
Sivemu sokolu;
V besno morje dolu
Vrže ga vihar. — —

Proč je doba mila
Zlatih sanj in mira;
Pred menoj odpira
Žizni se obzor.

Dvignil že sem krila
V zračje jaz prostrano;
Črno pa pod mano
Smrt zijá navzgor.

To okrožje širno
Mirno li ostane?
Témen li ne plane
Vanj vihar na mah?

V dušo mi nemirno
Često sokol svisne,
Da leden mi stisne
Srce mlado strah....

M r t v i m

Drug pri drugem tu ležite
V miru in pokoju vi;
V ljubi družbi sladko spite,
Rodbeniki moji, vi.

Zapored pod koso smrtno
Ločeni ste padali;
A mi sèm v posteljo vrtno
Vkup smo vas pokladali.

Sedem vas že grob pokriva,
V eni spite jami vsi;
Kar nas še na zemlji biva,
Spali bomo z vami vsi.

SAMODIVE-SAMOVILE

Utonil sè solncem za morjem je dan,
Noč mehka ovila bolgarsko je stran;
V njo mesec raz nebo izliva svoj čar,
Zvezd tisoč in tisoč premili svoj žar.
Saj doli na zemlji se praznik vesel
Po tolikem hudem je času začel;
V deželo je zopet privedla pomlad,
Oj lepa pomlad, oj vesela pomlad!

8

Stopfla po gori in dolu je sneg,

1° Posula s cveticami polje in breg.

Po polju, po gozdih, iz jezer je dna

Vzbudila duhove iz zimskega sna,

Da v noči čarobni črez zemljo mladó,

Plesaje spet gibko kolo si pletó.

Da zopet črez ravno cvetóče poljé

Njih smehi in pesni veselo doné.

Penéči kjer slap iznad griča šumi,

Prikaže se mlado dekletce na plan,

Posluša, ozira na vsako se stran

2° In tiho in rahlo ponočni ko ptič

Od kočé odpravi na nizki se grič.

Med cvetnim grmovjem do vrha dospe,

Na trato se zgrudi pod veje gosté.

Strah čuden, nēznan, jej oklepa srce,

Pregibljejo lahko se ustne bledé:

Na tratnem plesišču sem tu-le sedaj,

Kjer nočni duhovi imajo svoj raj.

19

Naj pride, kar hoče, jaz tu-le stojim,
Naj pride, kar hoče, jaz tu-le strpim;
» Saj bila zastonj je človeška pomoč,
Zdaj k tebi zatekam, ti čarnica noč! »

Po cvetnem grmovju šumeti začnè,
Njegove se gibljejo veje lehné;
Na trato zeleno strani pa od vseh
Donijo veseli glasovi in smeh.
In tukaj in tamkaj se veje odpró,
Iz gošče pa svetle prikazni privró;
Prikaže se množica zračnih devic
Zdaj v mesečnem svitu in blesku zvezdic.

» Kakó so pač bele, kakó so svetlé,
Kakó so lepé, oj kakó so krasné
Te lahke, te zračne ljubljénke noči!
Na zemlji prímere lepoti njih ni.
Ko v snegu stopíl bi se rožice kras,
Odseva jim v svitu obraza njih kras;
Ko jasno nebo se spomladi blišči,

Pod čelom oko se jim žarno lešči.
Po rámenih kodri valijo se jim,
Ko zlato rumeno se svetijo jim,
In lahka obleka, ki krije telo,
Blišči se in sveti ko srebro svetló.
Iz gozdov, iz polja, od strmih gorá
Prijezdila semkaj je množica ta.
Na čilih jelenih ponosno sedé,
Hitijo skoz gozde, črez vode, poljé,
Kot vajeti gade strupene držéč
In kače rumene kot biče vihteč.
Vesel Samodív ta ponočni je roj,
Vesel Samodív ta mogočni je roj,
Ki dražijo tukaj po zemlji ljudi
In slastno jim pijejo svetle oči.
Prišle so nocoj sem na plesni svoj kraj,
Da v noči čarobni imajo svoj raj
Na trati vrh griča, kjer cvetke stojé
Rumene in modre, ki njim so ljubé.

Na trato z jelenov spustijo se vse,
Na trati na ples razvrstijo se vse;
Podajo ročice si v plesno koló,
Na trati zasučejo v ples se lehkó,
70 In giběno in mično sred' cvetnih vonjav
Pregibljejo udje se zračnih postav.
Tu v mesečnem svitu in blesku zvezdic
Vrtí zdaj koló se prekrasnih devic,
In glasno in krasno v tihoto noči
Plesalna njih pesen raz griča doni:

Pozdravljena bodi,
Čárobna noč,
Ki zópet povračáš
Našo nam moč.

80 Pozdravljen nam bodi,
Mesec, tvoj čar,
Pozdravljen nam bodi,
Zvezde, vaš žar.

12

Pozdravljene ve nam,
Cvetke poljá,
Pozdravljen šum mili
Glasnih vodá,

Zdaj zopet, zdaj zopet
V goro, poljé,
90 Hitímo, letimo
Deve lehké.

Zdaj zopet, zdaj zopet
Záčne naš ples,
Sred' cvetek dišečih
Svetlih peres.

O hvala ti, hvala,
Čárobna noč,
Ki zopet povračaš
Našo nam moč.

16

100 Takó so prepevale deve svetlé,
 Skakále, plesále po trati lehké.
 In že dokončále ponočni so raj,
 Pustiti že hočejo plesni svoj kraj,
 Kar težek, globok izza grma sèm vzdih
 Na úho prinese večerni jim pih.
 Osupel pogleda veseli se roj
 In grm veleširni obstopi takoj,
 Pa izza košatega grma mladó
 Prinese dekletce na trato svetló.
 110 Strah, groza dekletu oči je zaprl,
 Na ustnicah bledih je dih ji zamrl.
 Na trato nesvestno dekle položé
 Ter rajajo, pojejo divno krog nje.
 Dekle iz omame se zopet vzbudi,
 Odprè ter obrača krog sebe oči,
 Velike oči in prelepe, temné,
 Ki jih Samodíve imajo radé.
 «Čemú si prišlà, oj čemú si prišlà,

Čemú si prišla sem devica krasná?

12. Ne veš-li, ne veš-li, da take oči,
Velike in témne, ko ímaš je ti,
Ugajajo nam Samodívam močnó,
Ljudem jih izpivamo v noči slastnó».

Pretrese na zemlji se ubogo dekle,
Šepeče duhovom besede le-te:

«Vzemíte je le mi, vzemíte je le,
Izpijte je le mi, izpijte je le;
A meni za nje, za te ljube oči,
V nesreči sedaj pomagájte pa Vi!»

13. «Povej nam, povej nam, dekle, kaj želiš?

Kar hočeš, gotovo, gotovo dobiš,
Gotovo dobiš za oči ti le-te,
Oči te velike, oči te lepé!»

Na trati pa deklica vzdihne težkó,
Začnè Samodívam tožíti takó:

«Ujet, ujet je moj Boján,

Zaprt pod zemljo v hram strašán,
Oj hram strašán, oj hram grozán,
Kjer trda téma noč in dan.

140 Že dolge, dolge tedne tri
Sred' ječe bedne mi leži;
Uklenjene so mu roké,
Uklenjene so mu nogé,
Pekoča rana ga skeli,
In v srcu, prsih ga boli.
Telo slabi mu mraz in smrad,
Telo slabi mu žeja, glad,
In v dušo jadno pa obup
Uliva svoj moreči strup.

150 V tej ječi stoka dan in noč,
V tej ječi peša njemu moč.
Kakó je dober bil Boján,
Oh dober bil, oh bil krasán,
Oh bil krasán ko mladi dan,
Ko zjutraj pride črez ravan!

Kakó sem spoštovala jaz,
Kakó sem ga ljubila jaz!
In on, oh on, kakó zeló
Je ljubil me, kakó zvestó!

160 Z veseljem svojo kri, srce
Boján moj dal bi bil za me,
In jaz ne znam rešiti ga.

Imel je mater moj Boján,
Bil majki sivi gorko vdan;
Spodobno mater je častil,
Skrbnó on mater je redil,
Skrbnó redil, lepó gojil,
Pokoren jej, sin vrl je bil.

Nedelja sveta je prišla,
170 In solnce grelo je z neba.
Šla stara mati je za vas,
Kjer polja se razteza pas.

Po polju semkaj od gradú,
Po polju polnem že cvetú,
Na konju dirja strašni beg,
Za njim pa divji se podi šereg
Naprej, naprej na kraj poljá,
Kjer stara mati je bila.

«Odpravi gjavra se na stran!»

180 Raz konja vpije beg grozán.
Prevzame šibko starko strah,
Nogé ji odrekó na mah.
Kar v divjem diru črez polje
Turčini divji prihrumé.
Zažene zlostni beg krohot,
Pa belca starki črez život.
Po glavi žrebec mahné jo,
Na trdo zemljo pahne jo;
Na zemlji starica leži,
190 Iz rane se cedi jej kri.

Črez polje privihra Boján,
Na zemljo pade k njej plašán;
Privzdigne glavo ji z rokó,
Obriše z glave kri gorkó
In sem in tja premiče jo,
Z imenom sladkim kliče jo.

Zastonj je vse, zastonj, zastonj,
Ubil je mater divji konj.
Na noge vrpne se zdaj Bojan,
Od srda strašnega užgan;
Izvije se mu glas strašán,
Da strese širna se ravan.
Na bega zlega se spusti,
Da s krepko roko ga zmesti;
A brani mu sovražni roj,
Obsuje drzneža takoj.
Bojan izdere vragu meč,
Po glavi mahne ga besneč,

Pa njega Turkov drug yzdivjan;
 210 Privre mu rujna kri na dan,
 Na zemljo zgrudi se Bojan.
 »Zvežite ga, zvežite ga,
 Na konja posadíte ga,
 Naj gjaur se, doklér živi,
 Le v témni ječi pokori!»
 Takó je klical divji beg;
 Poslušali njegov so rek
 In hitro so zvezáli ga.
 Črez polje odjezdíli so,
 220 Na beli grad zavili so,
 In tam, in tam je v hram témán
 Boján nesrečni bil dejan.
 Tam v temni ječi plaka on,
 Pomoči željno čaka on.
 Zastonj, zastonj prosili smo,
 Zastonj, zastonj grozili smo;
 Zastonj pred njim jokála sem,

Zastonj zlata dajala sem,
Zastonj so prošnje, tok solzá.
23. Naš divji beg je brez srca.

Odrezala sem si lasé,
Namazala obraz, roké,
Kot kupec čvrst, kot kupec mlad
Šla tržiti sem na beli grad.
Po gradu se sprehajala,
Po gradu sem prodajala,
Iskala tamkaj celi dan,
Kje jadni moj zaprt Bojan.
Zastonj sem jaz hodila tam,
24. Saj nisem ga dobila tam.
Bog ve, Bog ve, kje on zaprt,
Kje davi njega grozna smrt.
Zvečer iz belega gradu
Obupno prišla sem domú,

Zastonj, zastonj je vse biló;

Srce razpoči mi zato.

Oh, deve, ve takó lepé,

Oh, deve, ve takó svetlé,

Pomágajte, pomágajte!

²³⁰ Okove trdne zmagajte,

Rešite mi, rešite ga,

Na srce pripeljíte ga!

Oči temní izpijte mi,

Kar hočete, vzemite mi;

Samó, samó rešite ga,

Rešite mi, rešite ga,

Na srce pripeljíte ga!»

Poklekne na trato nesrečno dekle

In sklepa in vije obupno roké;

²⁴⁰ Iz prsi se stoki mu težki vijó,

Po licih solzé mu v potokih lijó.

«Ne stokaj takó, oh ne stokaj takó,

Ne jokaj takó, oh ne jokaj takó,

Nesrečna in jadona ti zemeljska hči;
Obriši, obriši si lepe oči.
Ko tretjikrat vzdigne nad goro se dan,
Cvetoč se ti vrne tvoj ljubi Bojan,
Cvetoč se ti vrne in srečno oba
Spet združena bota živela vidva».

270 Takó Samodíve so pele sladkó,
Plesáje okoli dekleta lehkó;
Dehnivši na čelo poljub mu lehán,
Odjezdile spet so črez hrib in črez plan.

Dan tretjič od tega prikaže se mlad,
Razlega se žalostno vpitje črez grad.
Beg trdi je v mehki postelji ubit,
Drugóvom izginil oči pa je svit.
In nihče ni videl in nihče ne zna,
Kakó se zgodila nesreča je ta:

271 Črez polje cvetoče pa čil in krasán

Hiti in leti preveseli Boján,
Hiti in leti črez cvetoče poljé,
Črez polje dekletcu na zvesto srce.

3

Smrt carja Samuela

Car Sámuel sedi na skálnem gradu,
Kipečem nad Prilipom ob prepadu;
Sam car sedi, ob mizo roko pravo,
Ob roko sivo si podpira glavo.

Temné se misli mu podé po glavi,
V bolesti divji srce mu krvávi;
In votlo car sam s sabo beseduje,
Da ko iz groba glas temán se čuje:

«Oj Bélasica, gora Belasica,
Naj solnce več ti ne obsije lica!
Ti vragu našemu si pomagála,
Bolgarsko zemljo milo mu izdala!

Obúdi zopet pale nam junake,
Iz robstva reši jadne nam rojake!
Oj Belasica, tožna Belasica,
Naj solnce več ti ne obsije lica!»

Pa vstane car, počasi k oknu stopi:
«Kaj hočejo tam doli oni tropi?»
Kamòr oko po polju carju kroži,
Po širnem polju stopa mož ob možu.

«Rojaki so», takó mu sel naznani,
«Po zadnjem boju v sužnost odpeljani,
Ki jih Bazilij, cesar bizantinski,
Nazaj pošilja zdaj na dom očinski».

O preveseli, srečni tej novosti
Prešine carju lice žar radosti ;
Raz grad hiti, da bojne vidi druge,
Ki toliko so vzročili mu tuge.

Veselo car prihíti k prvi četi :
«Bodite vsi presrčno mi vzprijeti...»
A kakor da za grlo smrt ga davi,
Beseda v grlu starcu se ustavi.

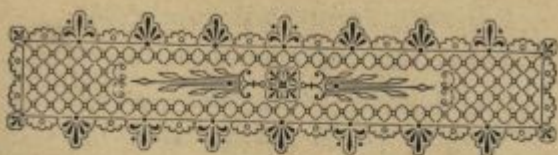
Otožno klanjajo jetniki glavo,
Molčé, počasi grédo črez planjavo ;
Pred četo vsako mož enóok hodi,
Za sabo sto nesrečnih — slepcev vodi!

Kar vplenil je Bolgarov v bitvi ljuti,
Oslépil vse je Bizantinec kruti ;
Nazaj pošilja zdaj jih v zemljo milo,
Bolgarskemu vladarju za vezilo.

Nikoli konca ni! Za kopo kopa
Molčé, otožno mimo carja stopa;
Petnajst tisoč tovarišev ljubljenih,
Petnajst tisoč vojakov oslepljénih!

Noč carju sivemu oči pokrije,
Iz prsi divji stok se mu izvije,
Na tla se zgrudi Samuel ponosni
In sree v bóli počí mu neznosni.

R a d a

Solnce že za goro pada,
Krog že lega mrak hladán,
Gori ob ozidju grada
Divji boj še ni končán.

«Allah, allah» okrog rova
Turki divji rjové,
«Allah, allah» vedno z nova
Divje vžiga jim srcé.

Kaj za to, če pod nakopi
Turek ljut se zvrne v prah;
Na njegovo mesto stopi
Vragov ljučjih pet na mah.

Za ozidjem četa mala
Kristijanskih mož stoji,
Srca niso jim upala,
Ali pešajo moči.

Dneve tri že hlapci zvesti
Vragom stavijo se v bran,
Mnog že drug več ni na mestih,
Padel v boju je srčan.

V gradu na postelji svoji
Bled in nem leži graščak,
Davi v divjem, besnem boji
Smrtni ga objel je mrak.

Zraven njega hčerka mlada,
Oj sirota zdaj, kleči,
Stoka v divji bóli Rada,
A solzé na lice ni.

Čuj, ob grajskem rovu doli
Raste hrup in divji šum,
«Allah, allah» vre okoli
Kakor krik peklenskih trum.

Bólestno se Rada zgane
Ter se iz omame vzpne,
Od očeta k oknu plane,
Srpo se na dvor ozre.

Oj gorjé! Črez zide grada
Turška se vali zverjad.
Zdaj gorjé ti, deva mlada,
Zdaj gorjé ti, sivi grad!

Še na čelo dá visoko
Hči poljub očetu vroč,
Luč gorečo prime v roko,
Steče od postelje proč.

Témen hodnik za hodnikom,
Stópnice dolg preteče broj,
Za-njo, nad-njo z divjim krikom
Dere v grad Turčinov roj.

V kleti temni in globoki
Rada mlada obstoji,
Tu v molitev sklene roki,
Bogu dušo izroči.

V kotu skrit kletí prostrane
Sod odprt stoji navpik,
K sodu hrabra Rada plane,
Srčno vrže luč — v smodník.

Čuj, zmajè se hrib mogočni,
Kakor da je sodnji dan,
S hriba bukne v pokoj nočni
Hrup in šum, polòm strašan.

Ko z nebá spet mesec sine,
Glej, na griču ni zidú,
Samo grozne razvaline
So ostale od gradú.

Pokopána pod zidovjem
Rada hrabra spi trdó,
Ž njo leži pod tem skalovjem
Turkov divjih sto in sto.

Fran Josip na Slovenskem 1883

Iz cesarjevega dvora
V starodavnem mestu Beču
Bel golob se vzdigne kvišku.
Postoji nad mestom sivim,
Dvakrat zavrti se v zraku,
Pa spusti se proti jugu
Ko puščica hitra z loka.
Pluje čez goré visoke,

Pluje črez vodé široke ;
Prileti v zemljó slovensko,
Na ravnó poljé ljubljansko,
Do Ljubljane bele v polju,
Do Ljubljane, ki je srce
Prelepé zemljé slovenske.
Nad Ljubljano se ustavi,
Obsedi na sivem stolpu
Na ljubljanskem sivem gradu.
Vgledajo goloba ptice,
Brze ptice lastavice,
Od vseh vetrov priletijo,
Sedejo na stolp h golobu
In na staro grajsko streho.
Zagolči golobček beli,
Brzim lastovkam naznani:
«Poslal me je cesar svetli,
Ki na Dunaju prebiva,
Naj povem slovenski zemlji

In slovenskim vrlim sinom :
«Slišal car je v svojem dvoru,
Da radi enkrat med sabo
Videli bi ga Slovenci.
Pa je sklenil car mogočni,
Da obišče lepo zemljo,
Drage te mu pokrajine
In slovenske vrle sine,
Ki v zvestobi so jekleni,
In ki car nad vse jih ceni».
Razpršé se z grada ptice,
Brze ptice lastavice,
Po slovenski lepi zemlji,
Na Notranjsko, na Gorenjsko,
Na prelepo stran Dolenjsko,
V lepi Štajer, na Primorsko
In v koroško zemljo gorsko.
Žvrgolé po plodnem polju,
Žvrgolé po cvetnih tratah,

Žvrgolé po belih cestah
In po mestih in po trgih
In v vasiči najbolj skriti:
Da obišče cesar svetli
Prelepó zemljó slovensko
In slovenske vrle sine,
Ki za njim srce jim gine.
Slušajo to vest veselo
Oratar in urni kosec,
In utrujeni popotnik,
In meščanje in tržanje,
In oddaljeni vaščanje.
Radost srca jim zalije,
Radost jim v očeh zasije
In iz ust jim radost klikne;
Po slovenski zemlji širni
Glasna se razlega radost,
Glasna radost in veselje.
Neštevilno rok jeklenih

Dvigne se na ljubo delo ;
Zazvené sekire v gozdih,
Padajo visoke smreke,
Zopet vstajajo ob potih,
Okleščene, oglajene
In s trakovi okrašéne.
Pomladé se mesta stara,
In vsi trgi in vasice,
In najzadnja kočá v gori
V pražnje krilo se odene.
A iz vseh žarí najlepša
Na ravní Ljubljana bela
Ko nevesta mlada, krasna,
Ki z utripajočim srcem
Ljubega ženína čaka,
Srečo svojo in veselje,
Da k oltarju jo popelje.

Prišel dan je zaželeni,

Dan veseli, sveti Mohor.
V najžarnejšem plašču danes
Vstal je v jutru zor rumeni,
In nebeško zlato solnce
V najsvetlejši luči svoji
Črez goró je posijálo
Na slovensko zemljo zalo.
Prebudi iz sna se zemlja,
In življenje nepoznano
Vstane po slovenski zemlji.
Z gor hitijo dolge vrste
Vitkih, viteških gorjancev;
A iz polja goste tolpe
Čvrstih se valé poljancev.
In iz dola v strmo goro
In z goré v dolino ravno
Radosten se glas razlega:
«Danes pride, danes pride
Naš preljubi, mili cesar!»

Z vseh strani slovenske zemlje
Vró na kup Slovenci čili,
Da pozdravijo cesarja,
Da v obraz mu zrejo mili.
Glava dviga se pri glavi
Na ljubljanski širni ravni
In v Ljubljani starodavni,
V glavah vseh le jedna misel,
V srcih vseh le jedna želja:
«Da bi bil že tú med nami
Cesar svetli, cesar mili».
Zazvoné s stolpóv zvonovi,
Zagrmé z gradú topovi;
Ali s polja krik se vzdigne,
Krik mogočen, nezaslišan,
Da se strese mesto staro,
Da zmajè se grič v korenu,
Da postojna pod nebesom
Plaho odleti na sever:

«Dobro došel tu med nami,
Dobro došel, cesar slavni!»
Brezi straže med množico
Prišel je presvetli cesar.
Kaj potreba carju straže
Na ljubljanskem ravnem polju
Med slovenskim ljudstvom vernim?
Oj najboljša bran in straža,
Ki zlató je ne prekane,
Ki pred silo se ne zgane,
Carju so prezvesta srca,
So srčné, jeklene prsi,
In krepké roké slovenske.
Stopil cesar je med ljudstvo,
Mignil je prijazno z roko,
In ta hip je okam'nelo
Morje ljudstva neprozorno,
In po širnem ravnem polju
Je zavládala tihota;

19

Le po drevju listje rahlo
V sapici je trepetalo
In čudé se je šumljalo.
A presvetli mili cesar
Deci svoji je govoril :
«Hvala vam, otroci moji,
Vrli, zvesti vi Slovenci,
Da takó lepó vzprejeli
Danes ste me v sredi svoji.
Vi ste vedno mi pri sreču,
Vi ste vedno mi na misli.
Skrbel sem za vas očetsko
In očetsko skrbel bodem ;
Saj ste vsi vi deca moja,
Mila, draga deca moja».
Zagrmi poljé ljubljansko,
Zagrmi od grl neštetih :
«Kri in dušo za-te damo.
Živel naš premili oče,

Živel car Fran Josip Prvi!
In od gor, ki v skalnem krogu
Branijo to zemljo slavno,
Jek odmeva v polje ravno
In razlega se čez meje
Daleč noter v zemljo tujo,
V zemljo tujo, neprijazno:
«Živel car Fran Josip Prvi!»
Višnji Bog z oblakov gleda
Na ljubljansko polje srečno,
In smehljaj črez lice večno
Šine božjemu očetu.
Razprostre mogočno roko,
Blagoslovi zemljo lepo,
Drago zemljo mu slovensko,
V njej lepó poljé ljubljansko,
A na polju ravnem carja,
Krog cesarja ljudstvo zbrano,
Ki iz srea mu je vdano.

Začne gneča se na polju
Kakor v morja silni vihri;
Vse se gnete, sili k carju,
Vsak v obraz mu zreti hoče,
Slišati besedo milo,
Roko blago poljubiti,
Halje vsaj se dotakniti.
Cesar hodi med množico,
Ž njo vesel se razgovarja,
In beseda vsaka carja
Pade na goreče srce
Blagodejno kakor rosa,
Ki po vročem letnem dnevu
Zvečer izpod neba kane
Cvetkam v nedrija ožgane.
Ta je dan iz vseh najlepši,
Kar do zdaj jih doživela
Slavna si Ljubljana bela;
In ta čas je najsrečnejši,

Ki nebesa dobrohotna
Ti sedaj ga naklonila.
Oj slovenska zemlja mila!
Sedem dni med deco svojo,
Zvestim ljudstvom mu slovenskim,
Biva cesar preljubljeni
In posluša njeno radost
In posluša njene bede,
Ž njo se smeje, ž njo se joče,
Kaže lepše dni bodoče.
Ko pa osmi zor posine,
Poslovi se cesar slavni
Od slovenske domovine
In od njenih zvestih sinov.
A za njim letijo prošnje,
Src slovenskih prošnje vroče:
«Pridi skoro, skoro zopet
Med sinove svoje, oče!»
In v nebó kipé molitve

Z vse slovenske zemlje širne:
«Bog ohrani nam vladarja,
Frana Josipa cesarja!»

SVETI CIRIL IN METOD

Olimp, oj gora starodavna,
Oj gora med gorámi slavna!

Ponosno, mirno ko gospod
Pod se ti zreš na zemski rod.

Ti ljudstev videl si vršenje,
Njih srečo videl, njih trpljenje.

Ti gledal si naródov cvet
In njihov pad v preteku let!

Oj starec osiveli ti,
Olimp, spominjaš se-li ti,

Spominjaš še noči svetlé,
Noči čarobne in sveté,

Ko v senci tvoji dva možá
Duh milega navdal Bogá,

Da naj nesrečni rod slovanski
Izvila zmoti bi poganski,

Da bi i njemu nastopila
S krščansko vero sreča mila.

Olimp, spominjaš še se ti
20 Presrečne, svete te noči?

Izginil spet je v večnost dan,
Ko drugi vsi, mračán, solzán.
Potihnil je vesoljni boj,
Na zemljo legel je pokoj.
Prihital spanec je legák,
Zazibal svet je v sen sladák.

Poredni mesec izza gore
Pošilja žarke v vse prostore,
In mičnih zvezdic brez števila
3a Prižgalo svoja je svetla;
Kaj mari njim skrbi, solzé,
Kaj mari zemlje jim gorjé!

Doli ob Olimpa divjem boki,
Kjer samostani so visoki,
Pod starim hrastom dva čestita
Mladá, krepká možá sedita.
Meniški obdaja ju zavój.
Ta grška dva meniha sta,
Ki sèm iz cèle sta prišlá,
4a Uživat krasno noč nocoj.
Nad njima se bliščé zvezdé,
Pod njima se lešči morjé.
Oj to je divna, sveta noč,
Ko prost vseh zemeljskih vezí,

Duh božjo občuduje moč!
In tiho ona tam sedita
In nad krasoto to strmita. —
Kakó zdaj ne molčala bi,
Kakó besedovala bi?

70 Kateri jezik pa na sveti
Vse to bi mogel razodeti,
Kar v takem blaženem trenutju
Kar v tem nadzemeljskem genotju,
V človeški duši se godi,
Ko s stvorcem svojim govori! —
In glej, pred njunega duhá
Podob prikaže se vrstá,
In zà prizorom drug prizor
Poriva se na njun obzor.

60 Prikaže dol se pred oči,
Na sredi dola vas stoji,
Okoli nje poljá je pas.

18

O mirna vas, o srečna vas!
A glej, na konjih divji roj
Izzà goré se v dol izvije
In tja črez polje se razlije,
Pustí puščavo za seboj!

Nastane v vasi šum in hrup,
Vaščanje letajo na kup;
Pred vas se vsi postavijo,
Na boj se vsi pripravijo.
Za njimi sèm ter tje bežé
Otroci v strahu in žené.

Vaščanje, hud vas čaka boj!
Jahači divje sečejo,
Na tla branilce mečejo;
Oj hrabra četa peša že,
Prebita móž je stena že,
In vragi v vas se zakadé,

80 V plamenu hiše zažaré.
Ko volki besni med ovcámi,
Takó med deco in ženámi
Brezsréneži sedaj moré.
Kaj mar je vpitje jim otrôk,
Kaj mar žená jim jok in stok?..

Končana je vasica vsa,
Podrti hrami in požgani,
Na tleh ljudje ležé zaklani,
In komur prizanesel meč,
90 Tja v les pobegnil je boječ.

Glej, divji les se razprostira
In solčnim žarkom vhod zapira.
Temota strašna vlada tu,
Nikoder čuti ni glasú.
Odurni kriki nočnih sov,
Tuljénje gladnih le volkóv

Po strašnem lesu se glasi,
Da v žilah se ti ustavlja kri.
In sred' kipečega skalovja
100 Med njim šumečega vodovja
Mogočen se žarí plamen.
Okóli v množici veliki
Ostudni se vrsté maliki,
Okrog plamena pa možjé
Krvavi tam stojé molčé.
In glej, tam skozi divjo šumo
Ženó beriči jadno trumo,
Otroke, žene in možé. —
Gorjé, sirote, vam, gorjé!
105 Med vami žrtvo jadno v dar
'Zberó maliku na oltar!
Kaj tu pomagajo prošnjé,
Kaj tu pomagajo solzé!
In v strahu zadaj trepetaje
Bogovom ljudstvo hvalo daje.

V trepetu zbira se na rop,
Da spet privleče žrtev trop,
Bogóv da strašnih vmiri črt,
Odvrne si gorjé in smrt.

120 In spet prikaže se raván,
Raztegnjena na vsako stran,
In sred' ravani mesto krasno
Obseva z néba solnce jasno.
In zunaj mesta tam šotóri
Na nepreznem so prostori;
Med njimi mize tam stojé,
Ki pod jedili se šibé.
In ljudstva čete brezštevilne
Gostí obhajajo obilne.

130 Tam godba vabi je na ples,
In tukaj rádosti pijani,
Pojó vesele pesni zbrani,
Da se razlega do nebes

18

In po planjavi razprostrani.
Zakaj pač ne plesali bi,
Zakaj pač ne vriskali bi?
Saj oni so mogočen rod,
Saj oni so gospodje tod,
In vsa ta mesta in vasi,
¹⁴— Ves svet ta njim se pokori.
Po teh-le krajih je enkrat
Prebival lastni rodni brat.
Oh ena mati ju rodila,
V ljubezni isti odgojila!

Pokojno, mirno brez strahú
Prebival brat je srečno tu.
A brata, glej, zavist navda,
In srd se polasti srca;
Potisneta mu v roke meč,
¹⁵— Nasproti bratu ga vodeč.
In v divjem klanju se cedi

V potokih kri — oj bratska kri!
Kogár zavil ni temni grob,
Oj on sedaj je bratov rob!
Oj rob, obsojen le v trpljenje,
Doklér ne neha mu življenje!
Zmagalec tam se veseli,
Na polju rodni brat medli,
Za brata dela in trpi;

(60 In tam od glasne veselice,
Poslušá zdaj radóstne klice.
Vsak klic, črez polje se glaseč,
Vsak njemu v srce oster meč.
Oh tudi on takó nekđaj
Užival je življenja slaj;
Oh tudi on nekđaj vesel
Pojedal, plesal je in pel.

Meniha stresa strah in mraz,
Ko smrt je njima bled obraz.

- 170 Neznano jima prej gorjé
Prevzelo jima je srcé.
Zakaj, zakaj, o dobri Bog,
Pošiljaš toliko nadlog!
Zakaj svoj srd na ljudstva ta
Izlivaš ti, vladar svetá?
Kedaj, kedaj tvoj jadni rod
Dovolj ti pretrpí, gospod!
Oh, Oče, čuj njih jok in stok,
Usmili se, pravični Bog!
- 180 In pred oči zdaj prizor nov
Postavi jim vladar svetov.

I.

Po zemlji, glej, opustošeni,
Po zemlji tužni zapuščeni
Pogumno mlada krepka dva
Meniha stopata sama.
Samota divja teh dežel,
Tuljenje ne volkov krdel,
S kostmi posuta ne bojišča,
Ne plašijo ju pogorišča.

190 Naprej korakata srénó
In zreta črez poljé pustó.
Tam pod goró, kjer prejšnji čas
Je stala tiha, mirna vas,
In prejšnjih hramov razvaline
Iz puste zdaj molé ravnine,
Tam potnika se ustavita,
Na delo se napravita,

Že koča mala tam stoji,
Za kočo zelen vrt leži.

209 In kjer na polju velega,
Od glada oslabelega
Človeka ubogega dobita,
Tja h koči svoji sred' poljá
Siroto vodita možá,
Očetovsko tam zanj skrbita.
Kedor tam išče pomočí,
Tam vedno pomočí dobi.
Iz lesov spet prihajajo
Ljudje in tam ostajajo,
210 Kjer gostoljubnost in pomoč
Možá delita dan in noč.
Ne znade več se divji boj,
Zdaj srečen vlada tu pokoj.
Kjer tužna prej bilà puščava,
Tam plodna je sedaj planjava,

In zà vasjo se vzdiga vas

Okoli njih poljá je pas.

Po gričih cerkvice stojé,

Veselo v polje se bliščé,

220 Od vseh strani pa ljudstvo množno

Prihaja k cerkvicam pobožno,

Hvaleč dobrotnega Bogá,

Da poslal jim ta dva možá.

II.

Tam v temnem lesu sred' skalovja
In sred' šumečega vodovja,
Kjer krutih je bogóv oltar,
Na kojem žgó človeški dar,
Tam pred ostudnimi maliki
Stojé krvavi svečeniki ;

230 Za njimi ljudstvo trepetaje
Bogovom krutim hvalo daje.
A glej, na skali tamkaj dva
Srčnó se vzdigneta možá.
Zavoj meniški ogrinja ju,
Navdušenost prešinja ju ;
Prijazni, mili glas krepkó
Glasí v lesovje se groznó.
O Bogu večnem govorita,
O Bogu močnem, polnem svita,

240 Kateri stvaril je nebó,
Kateri stvaril zemljo to,
Ki sèm postavil vse stvari,
Navdahnil z dušo vse ljudi;
O Bogu, koji nad zvezdami
Očetovsko bedí nad nami,
Kateri ljubi ljudstva vsa,
In ki razločka ne pozna.
In pravita jim o Sinú,
Ki v blagor našega rodú,
☽ Nebeški raj je zapustil,
Na zemlji kri za nas prelil.
O svetem Duhu, ki deli
V prehudem boju nam moči,
Da srečno vsi ljudje kedaj
Dospejo gor v nebeški raj.
Bog neče te od nas krvi,
Ki pred maliki se cedi,

On hoče le, da srca vsa
Z udanostjo častijo ga.

26 Bogóv, katere vi plahó
V trepetu molite samó,
Katerim kri človeško v dar
Pokladate vi na oltar,
Bogóv le-teh na svetu ni!
Bogóvi vaši so maliki,
Katere vaši svečeniki
Iz lesa naredili so,
Iz kamena izsekli so.
Maliki so brez vse moči!

27 V trepetu ljudstvo tam kleči,
Upira na možá oči
In čaka, kdaj božanski strel
Razkroji drzneža v pepel.
A glej, sè skale strme zdaj,
Možá hitita v sveti kraj,

Bogóv podobe razdrobita
In zmagonosno tam stojita.
Razlegne krik se črez in črez,
Razlega se nad gosti les
²⁹⁰Iz tisoč grl oj krik vesel.
In ves trepet in hudi strah,
Ki v srcu nosil rod ga plah,
S katerim prej nesrečna zmota
Grenila mu življenja pota,
V tem kriku glasnem je donel.
Naprej, naprej, možá čestita,
Naprej o Bogu govorita!
O Bogu dobrem, ki krvi
Od ljudstev svojih ne želi,
²⁹⁰Udanost hoče le srcá,
O govorita nam možá!
In srce, koje prej v zmotnjavi
Zastonj iskalo je ljubavi,

O zdaj jo pač dobilo je,
In srečo njeno pilo je.
O zdaj, oh zdaj je to imelo,
Po čem takó je hrepenelo.
Minila v srcu je praznota,
Navdala božja je dobrota.

III.

300 Razteza ravno se poljé,
Po polju mesta se žaré.
Spet divji boj razsaja tu,
Spet žetev smrt obhaja tu.
In tam na polju razprostranem,
Na lepem polju pomandranem,
Ste vojski dve napravljeni,
Nasproti si postavljeni.
Vojnikov divjih brezštevilno
Za kruto bitev odločilno
510 Na desni strani tam stoji;
Napravljeni so dobro vsi,
Pogum se jim v očéh žari.
Povelja pričakujejo,
Da krvoločno vsujejo
Črez polje se na jadni roj,
Ki tamkaj pričakuje boj.

Oj mala četa, bóre četa,
V pregrozno, silno smrt zakleta !
O béži, béži, jadni roj,

320 Pogin prinese le ti boj!

A četa hrabra se ne gane,
Na svojem mestu vsak ostane.
Zakaj pač ne ostal bi on ?
Zakaj bi v beg spustil se on ?

Saj on se smrti ne boji,
Iz srca smrti si želi ;

Želi si tihi, mirni grob,
Saj on, odkar živi, je rob !

Oh jarem težek on je nosil,

320 S solzámi zemljo on je rósil.

Oh bil je brez srcá gospod

In stiskal, tlačil sužni rod.

Kedo preštel je vse solzé,

Kedo je videl vse gorjé ?

A zdaj do vrha prikipelo

Gorjé neznosno je, in smelo
Zagrabil rob je ostri meč,
Na vruga se zagnal besneč.
Svobódo! vpije jadni rob,
370 Svobódo zlato, ali grob! —
A kmalu, kmalu tvoja kri
Poljé prostrano porudí.

A glej, mej vojski sred poljá,
Glej, ona stópita možá;
In čuj, nju mili glas močán
Na vsako se razlega stran.
O Bogu jima govorita,
Ki se gnusí mu kri prelita,
Kateri hoče, da v svobódi
Živé na zemlji vsi naródi,
V ljubezni vsi se združijo,
V ljubezni njemu služijo.
In dalje, dalje brez strahú

O tujem pravita Bogú.
Možá posluša sužni rod,
Posluša kruti ju gospod.
Besede božje divna moč
Prežene temne zmote noč.
Ljubezni božje svetli žar
360 Pomiri jim srcá vihar.
«Svobódni ste, svobódni vsi»!
Glavar tlačilcev govori;
«Naj brez strahú odslej v pokoji
Prebiva vsakdo v koči svoji».
Kedo umé sirot radóst,
Ki spet imajo zdaj prostost!
Vriskaje tjekaj pred možá
Priteče jadna četa vsa
In vrže se pred nju na tla,
370 In ž njimi krog rešiteljev
Poklekne roj tlačiteljev.
Pozabljen je nesrečni črt,

Pozabljen boj in kri in smrt;
In glasna hvala od poljá
Doni do milega Bogá.

Kedo, kedo pa sta ta dva,
Ta neustrašena moža,
Ki blagor s sabo nosita,
Po jadni zemlji trosita?

17^v Meniha ganjena oči

Upreta v nju, ki sred' ljudi
Sred' ravnega poljá stojita
In z množico Bogá slavita.
Čim več ko brat obraza blede
Na širnem polju tamkaj gleda,
Tem več, tem več se njemu zdi,
Da z bratom svojim tam stoji...

Gospod, gospod, to prst je tvoj,
Kažóč za vero nama v boj!

290 Služabnika nevredna dva
Izvolil si vladar svetá,
O hvala, hvala ti zató!
Neskončna tvoja je dobrota
Skrivnostna, Bog, so tvoja pota,
In vse je tebi, vse lehkó!
O Bog, o Bog, daj nama moč,
Da se ničesa ne zbojiva,
Dostojno tebe, Bog, učiva,
Preženeva temote noč!

18
Ves Da vsi naródi, vse zemljé
Le tebe, večni Bog časté.
O Bog, o Bog, pri naju bodi,
Po težkem poti naju vodi;
Poživljaj nama ti močí,
Da šibki duh ne omedli.
Podeli nama blagoslov,
Podeli ga, vladar svetov!

Takó meniha trepetáje
Molíla sta na tleh klečáje,
† Iz božjega vzbujéna sna.

Smehljaje gledal dol z nebá
Na brata je vladar svetá.

Da ju ne spláši težko delo,
Ki sta prevzela je veselo,
Da divja ju ne stare sila,
Da sklepi se spolné njegovi,
Zato z nebes zdaj blagoslovi
† Gospod Metóda in Cirila.

Mladi hrast

Mlad se hrast na rebri
Kvišku je popel,
V mladi moči rastel
Gori je vesel.

Trdno se je v zemljo
Vglóbil mu koren,
Zdrav in čvrst iz njega
Je pognal stržen.

Ravno krepko deblo
V vrh kipelo je,
Véjevje košato
V zrak molelo je.

Svest moči si mlade
In zavzet krasú
Gledal je ponosno
Hrast v poljé z bregú.

A pod skorjo trdo
Črv zarije se ;
Do osrēja hrastu
Črv privije se.

Tam s strupenim zobom
Gloda dan in noč
In pohlepno srka
Hrastu mlado moč.

Skrhajo se veje,
Deblo se skriví,
In koren se hrastu
Pod zemljó suši.

Smrtno ranjen v rebri
Hrast stoji potrť ;
Bridke ure čaka,
Ko podrè ga smrt. —

Kakor hrast na rebri
Jaz sem vzrastel bil,
Kakor on ponosen,
Raven, zdrav in čil.

Strť ko hrast mladostni
Nem zdaj plakam jaz ;
Teške smrti zgodnje
Bridko čakam jaz.

Opomnje.

Samo en cvet. Lezà, benečanski lazà, ž. vez, zvita leščevka, trta.

Solnce in zemlja. Višnji, pridevnik najvišji.

Bolnemu prijatelju, Antonu Klodiču - Sabladoskemu, ki je bil zelo nadarjen mladenič, posebno izboren risar. Dokaz svoje risarske spretnosti je pustil v „Mittheilungen der k. k. Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale in Wien“, v katerih je narisal starine kvarnerskega starega mesta Anxerrum, današnjega Osor-a. Prav v Osoru si je našel, ko je tam risal več dni, hudo morilno mrzlico (Malaria-Fieber), ki ga je tako rano — v mladeniški dobi 20 let — spravila v grob, 11. maja 1884. leta. — Po cvetni dolini. Lepota in imenitnost kobariške doline se slavi v igri „Materin blagoslov“ (str. 22).

Mladi sokol. Žal, i, ž. obal, morski breg. — Svisne = šine.

Samodive-samovile. Bolgari pripovedujejo v narodnih pesnih in pravljicah, da so samodive (samovile) boginje, ki živijo kakor grške nimfe pogorkinje po gorah, kjer pojejo krasne „samovilske“ pesni ter plešejo kolo. Z imenitnimi

junaki sklepajo posestrimstvo, pomagajo jim v sili in je rešijo smrti; ali v obče ljudem niso prijateljice. Človeka rade oslepijo. (Miladinovci, Bolgarski narodni pesni.) — Gjaur (džaur), m. nevernik; gjavra, ž. nevernica; tako imenujejo Turki vse ljudi, ki niso turške vere. — Beg, m. knez; naslov višjih vojaških dostojanstvenikov pri Turkih. V Dobrovniku pravijo vsakemu človeku beg (= gospod), kedar mu hočejo izkazati spoštovanje. (Vuk Stef. Karadžić, Srpski rječnik). — Šereg, m. četa, stotnija, kompanija.

Smrt carja Samuela. Samuel, sin Šišmana I., bil je car zapadne bolgarske države (976-1014). Malo svoje carstvo je razširil kmalu daleč okoli. Hude boje je imel s cesarjem bizantiskim, Bazilijem II. Iz početka mu je bila sreča mila, ali pozneje se mu je izneverila. Jeseni l. 1014. so napali Grki Bolgare ob gori Bêlasici. V noči je obšla grška vojska goro Belasico, prijela Bolgare tudi za hrbtom ter jih potolkla; 15.000 jih je bilo pa ujetih. Car Samuel je umrl še isto leto.

Fran Josip na Slovenskem 1883. To pesen je zložil pesnik za šeststoletnico habsburške vlade na Slovenskem.

„Slovanska knjižnica“

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsaki 15. dan v mesecu v snopičih povprečno 5 do 7 pol. — Cena znaša celoletno glđ. 1.80, posamičnemu snopiču 18 kr., za naročnike pa po 15 kr. Naročnino je pošiljati naprej najmanj za 10 snopičev skupaj. —

Doslej so izšli sledeči snopiči, ki obsegajo:

1. — „Ratmir“, češki spisal Jan Vávra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski spis o dobi, ko se je vršila ta povest.
2. — I. „Pojdimo za Njim“. II. „Angelj“. Poljski spisal Henrik Sienkiewicz; prvo poslovenil Petrovič, drugo † Fran Gestrin. — „Stanku Vrazu“, hrvaški speval August Šenoa.
3. — „Slučajno“, ruski spisal P. N. Polevoj, poslovenil J. Kogej. — II. „Amerikanci“, spisal I. I. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je pisek o pisatelju Polevem.
4. „Protivja“, slovaški spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anoným. — Dodatek o Slovakah in pisateljici. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.
5. I. „Cesarja je bil še gledat“ — II. „Pravda“. — III. „Prevžitar“. Iz lužiskega poslovenil Simon Gregorčič ml. — IV. Članek: „O baltiškib Slovanih in Lužičanih“. Spisal Simon Gregorčič ml.
6. in 7. — I. „Stara Romanka“, poljski spisala E. Orzeszkova, poslovenil Vekoslav Benkovič.
8. — I. „Mali Zlatko“, češki spisal Jos. D. Konrad, poslovenil Vekoslav Benkovič. — II. „Pogumnim Bog pomaga“, ruski spisal P. N. Polevoj, poslovenil J. J. Kogej. — III. a) „Matrne solze“, b) „Pesem obsojencev“, pesmi, ruski zložil Nekrasov; poslovenil Iv. Vesel-Vesnin; c) „Slovan jsem“, češka pesem.
9. — I. „Žalostna svatba“, poljski spisala Valerija Morzkowska, poslov. Pohorski — II. „Kako sem izpovedoval Turke“, češki spisal Jos. Holeček, poslovenil † Fran Gestrin.
10. — I. „Osveta“. Češki spisal Dragotin Sabina, poslovenil Radoslav Knaflič. — II. „Stric Martinek“, češki spisala Gabrijela Preissová, poslovenil † Fran Gestrin.
11. 12. 13. in 14. — Odiseja, povest slovenski mladini, prosto po Homerju spisal Andrej Kragelj.
15. — I. „Kjer je ljubezen, tam je Bog“, ruski spisal grof Leo Tolstoj, poslovenil Ad. Pahor. — II. „Rakvar“ (Grobovščik), ruski spisal A. S. Puškin, poslovenil J. K-j. — III. „Božena“, poslovenil iz češčine Rňý.
16. — I. „Turopoljski top“, hrvaški spisal August Šenoa, poslovenil Peter Medvešek. — II. „Dvoboj“, češki spisal Svatopluk Čech, poslovenil J. M. Frankovski.
17. — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka. I. — Poslovenil I. M. Frankovski in Rňý.
18. — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka II. —

19. — „Pošasti“. Česki spisal V. Beneš - Třebizský, poslovenil Z. Ž. Trbojski.
20. 21. 22 in 23. — „Zaobljuba“. Hrvaški spisal Ferd. Becić, poslovenil Pet. Medvešek. — „Štiri dni“, ruski spisal V. M. Garšin.
24. — I. „Čarovnica“, srbski spisal Velja M. Miljković, poslovenil Ivan Sivec. II. „Tri smrti“, pripovedka grofa L. N. Tolstega, poslovenil Podravski.
25. — Narodne pripovedke v Soških planinah, zbral in napisal A. G. I.
26. — I. „Lotarijka“, hrvaški spisal Večeslav Novak. — II. „Izgubljeni sin“. Iz srbskega „Putnika“ l. 1862. — III. „Mrtvaška srajca“. Iz srbščine po F. Oberkneževiću v „Putniku“ l. 1862. — Vse tri poslovenil Simon Gregorčič ml.
27. — „Preskušnja in rešitev“ ali „Domá najbolje“, češki spisal X. Čekal, poslovenil Simon Gregorčič ml.
28. — Petdesetletnica Simona Gregorčiča. — Drugo izdanje.
29. — Narodne pripovedke v Soških planinah, zbral in napisal A. G. II.
30. — Iz spisov Pavline Pajkove.
31. — Slike iz Prage, — češki spisal E. Herold, poslovenil Jos. Faganelj.
32. — I. „Ne bodimo lipov les!“. Češki spisal Fr. Pravda (Vojteh Hlinka), poslovenil Šimon Pomolov. — II. „Blazni goslar“, češki spisal Josip Kajetan Tyl, poslovenil A. Petrič.
33. — „Gardist“, češki spisal Alojzij Jirásek, posl. A. Benkovič.
- *34. — I. „Abla“. — II. „O nepravem času“, spisala Milena Mrazovič, poslovenila Minka V—č. — III. „Iz sela“, spisal Ksaver-Šandor Gjalski, poslovenil Kosec.
35. — „Gorjupa naša kupa“, poljski spisal Lucijan Tatomir („Lubawa“), poslovenil S. Tugomil. — „Kazančiči“. Povest iz življenja Bošnjakov. Hrvatski spisal Ivan Lepušić, poslovenil Ivan Čestimir.
36. — „V gradu in pod gradom“. Češki spisala Božena Nemčeva. Poslovenil Petrovič.
37. — „Goščevska Lizika“. Pripovedka. Češki spisal Vitězslav Hálek. Posl. Anonym. — „Olga Žilinska“. Slika iz borbe Slovkov za svoj narodni obstanek. Spisal Jan Janča. Poslovenil Pohorski.
38. in 39. — „Izbrane pesmi“. Zložil Anton Funtek.
40. — „Materin blagoslov“. Igra v treh dejanjih. Spisal Anton Klodič - Sabladoski.
41. — „Posavček“. Slika iz življenja v polpretekli dobi. Spisal Anton Sušnik.
- 42-43. I. „Smodin“. Povest. Spisal Dobrávec. — II. „Za negotovimi težnjami“. Vaška povest. Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anonym.
- 44-45. — Poezije. Zložil Josip Pagliaruzzi-Krilan. II.